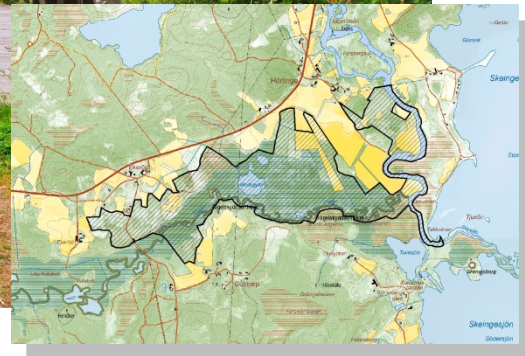

Bevarandeplan för Natura 2000-området Hörlinge ängar SE0420298

Hörlinge ängar, Foto: Linda Gustafsson

Grunduppgifter om Hörlinge ängar

Län: Skåne
Kommun: Hässleholm
Läge: Ca 8 km väster om Osby
Markägare: Enskilda
Areal: 106,2 hektar
Skyddsform: Saknas
Bakgrund: pSCI beslutat av Regeringen 2002-01.
SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12.
SAC fastställt av Regeringen 2011-03.
Bevarandeplan fastställd & kungjord av Länsstyrelsen Skåne län 2016-12-16
respektive 2016-12-30.
Reviderad: 2016-11.

Vad betyder Natura 2000?

EU bygger ett nätverk av områden med skyddsvärd natur som kallas Natura 2000. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa. Natura 2000 har tillkommit med stöd av två EG-direktiv; Fågeldirektivet (EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009) om bevarande av vilda fåglar och Habitatdirektivet (EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen.

Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992. Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förrordning om områdesskydd m m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom Natura 2000-området kräver tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förrordningar.

Vad är en bevarandeplan?

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden och vilken skötsel som behövs för att dessa naturvärden ska finnas kvar långsiktigt. Bevarandeplanen innehåller också en beskrivning av vilka verksamheter och åtgärder som kan hota de arter och livsmiljöer som ska skyddas i Natura 2000-området. Bevarandeplanen innehåller viktig information som används som underlag vid samråd och tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder inom Natura 2000-området.

Vad är bevarandestatus?

Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter som utpekats ska ha *gynnsam bevarandestatus*. Det innebär att man ska försäkra sig om att de utpekade naturtyperna och arterna finns kvar långsiktigt i Europa. För en naturtyp kan *gynnsam bevarandestatus* innebära att man bevarar de strukturer och funktioner som finns i naturtypen och att de arter som är typiska för naturtypen finns kvar i livskraftiga populationer. För en art innebär *gynnsam bevarandestatus* att arten finns i livskraftiga populationer och att förekomsten av dess livsmiljö är tillräcklig.

Viktigt att tänka på

För att inte skada Natura 2000 områdets naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprövning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsstyrelsen kontaktas. Bevarandeplanen för ett Natura 2000-område kan revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningarna förändras. När bevarandeplanen förändras medför det att den måste fastställas på nytt. Då ges markägare och andra berörda möjlighet att lämna synpunkter. Vid tillståndsprövning är det viktigt att utnyttja den nya kunskapen som finns i reviderade bevarandeplaner även innan dessa planer har beslutats.

Mer information om Natura 2000

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/N2000 eller
telefon 010-224 10 00

Naturvårdsverkets hemsida: www.naturvardsverket.se

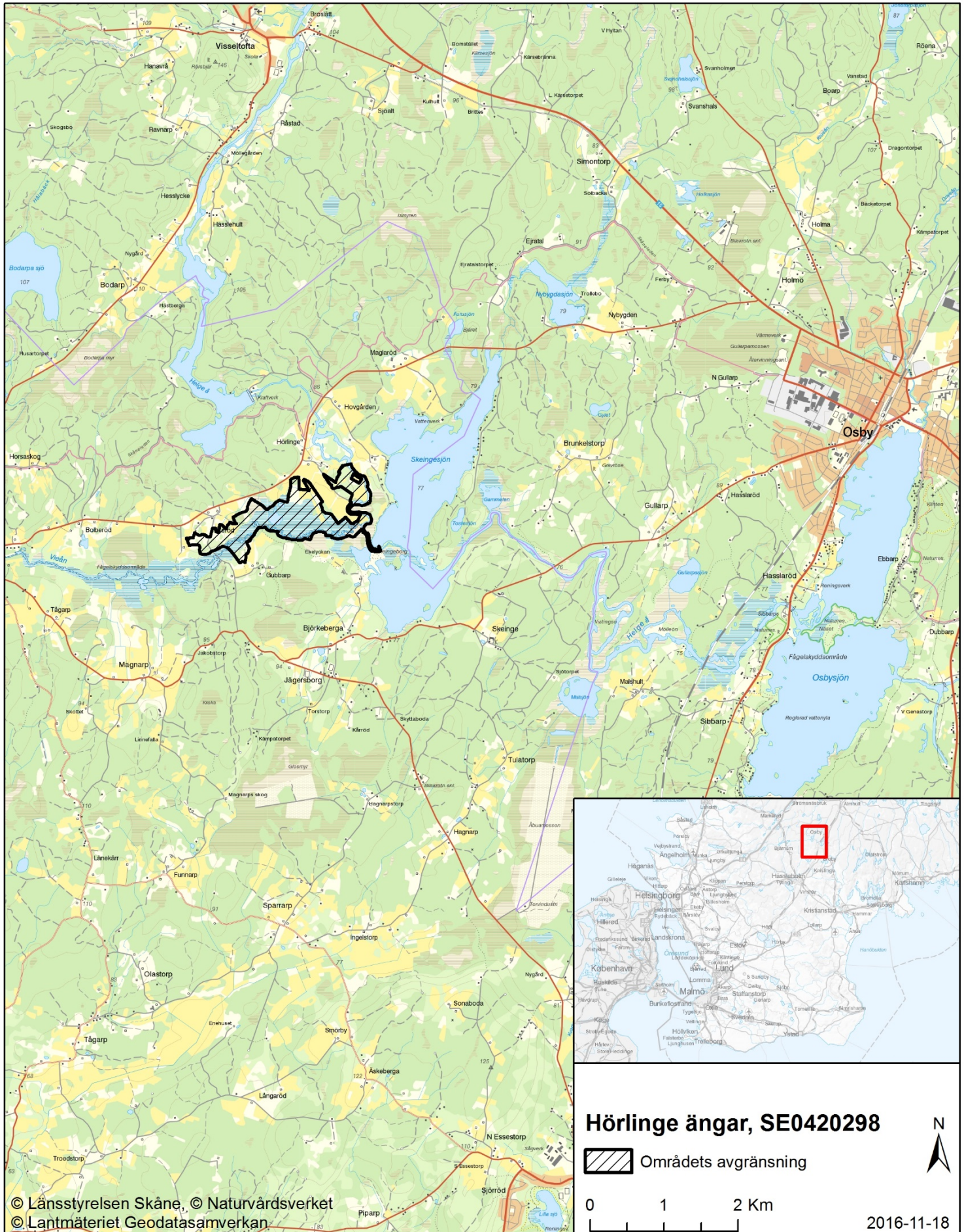
Innehållsförteckning

ÖVERSIKTSKARTA.....	5
OMRÅDESBESKRIVNING.....	6
INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT NATURA 2000.....	7
Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden	8
Areal naturtyper	10
Ekologiska strukturer och funktioner	10
Natura 2000-arter.....	13
Naturtyper	14
Natura 2000 – arter.....	17
FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR GYNNSAM BEVARANDESTATUS	19
HOTBILD – VAD KAN PÅVERKA NATURA 2000-OMRÅDET NEGATIVT?.....	20
SKYDD OCH BEVARANDEÅTGÄRDER.....	21
Skydd och reglering	21
Bevarandeåtgärder.....	22
Restaureringsåtgärder	22
Löpande skötsel	22
Prioriterade åtgärder	22
Uppföljning	23
REFERENSER.....	23
BILAGOR.....	24
Bilaga 1, Karta med naturtyper enligt Natura 2000.....	25
Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan.....	26
Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.....	27
Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna.....	28

Översiktskarta

Natura 2000-området Hörlinge ängar, SE0420298

Områdesbeskrivning

Hörlinge ängar ligger i Hässleholms kommun några kilometer väster om Osby. Området sträcker sig från Ekeröd i väster till Helge å och Skeingesjön i öster, och från Hörlinge i norr till Gubbarp i söder. Längs den södra delen av området meandrar Vieån (ibland kallad Verumsån) från väst till öst. Landskapet mellan Ekeröd och Gubbarp utgörs av äldre åkermark, skogsdungar och stembundna naturbetesmarker. Själva Hörlinge ängar utgörs av fuktängar (madmarker) där delar nyligen blivit restaurerade och hävden återupptagits. Längst i öster, vid Hörlinge by, utgörs även här området av ett småskaligt odlingslandskap med mindre slätterängar, skogspartier och små, gamla åkrar. Mycket av skogen betas. En närmare beskrivning av naturtyper och arter finns under rubriken Beskrivning av naturtyper och arter.

Både åarna, speciellt Helge å, är kända för sina naturvärden, och inom Natura 2000 är tjockskalig målarmussla och utter särskilt intressanta. Längs med åarna och på ytorna runt omkring dessa finns hårklomossa. Hörlinge ängar har väldigt höga fågelvärden, men för det mesta en fattig flora. I ek- och bokskogarna finns en del intressanta lavar.

Igenom och runt om området går den populära vandringledden Vieåleden, och precis utanför, strax norr om området går Skåneleden i väst-östlig riktning. Hörlinge ängar är också ett populärt besöksmål för fågelskådare. Speciellt på våren och sommaren kan en hel del besökare röra sig i området. Vid Hörlinge ängar finns också ett utemuseum. Göingebygdens Biologiska Förening har utsett området till ett av Hässleholms kommuns ”smultronställen”.

Vieån som går genom området är en del av ett större djur- och växtskyddsområde, området gränsar i öster till Natura 2000-områdena Skeingesjön och det planerade Natura 2000-området Helge å uppströms Skeingesjön, ingår i ett större naturvårdsprogram och är riksintresse för naturvärden och delvis för kulturmiljövården.

Strandängarna runt åarna har tidigare huvudsakligen hävdats som slättermark, medan de torrare delarna ofta har använts till bete. Det har också funnits en del uppodlade åkrar i de torrare delarna, och som mest uppodlat var området under krigsåren på 1940-talet. Sedan dess har jordbruksverksamheten i området minskat, och mycket av det som är betesmark idag var tidigare åker. Slätterhävden upphörde i princip under 1900-talet, men har i naturvårdssyfte under senare år återupptagits på en del av fuktängarna. På flygbilder från 1940-talet syns också att utbredningen av skogen i området var betydligt mindre, och trädsiktet var glesare.

På den häradsekonomiska kartan från 1926-34 ser området inte märkbart annorlunda ut mot hur det ser ut idag, men har mer åkermark i den västra delen närmast Ekeröd, och mycket mer slåtteräng i övriga delar. På den ännu äldre generalstabskartan från 1862 är området övervägande ängsmark, antagligen slåtteräng, med endast lite åkermark runtomkring Ekeröd.

I Campbells beskrivning över 1700-talets skånska bygder tillhör området ris-/mellanbygden. Historiskt sett har ris- och mellanbygder präglats av boskapsskötsel, och de natur- och kulturvärden som idag finns i dessa bygder är ofta knutna till resterna av det gamla kulturlandskapet med mycket bete och slåtterängar.

Områdets berggrund består av gnejs och granit, och jordarterna är en blandning av sand, sandig morän, torv och lera.

Ingående naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök under växtsäsongen år 2009.

Tabell 1. Hörlinge ängars naturtyper med arealer 2009 och Natura 2000-arter. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
3260, Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor		12	12
4030, Ris- och gräsheddar nedanför trädgränsen	1,7	1,8	3,5
*6230, Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen	0,22		0,22
*6270, Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen	0,16		0,16
6410, Fuktängar med blåttåtel eller starr	61,8	1,9	63,7
9110, Näringsfattig bokskog	2,6	1,1	3,7
9190, Näringsfattig ekskog	0,43	5,6	6,1
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			
Total areal naturtyper		89,3	
Total områdesareal		113,1	

Arter	Bevarandestatus
Hårklomossa (<i>Dichelyma capillaceum</i> , 1383)	Fullgod
Tjockskalig målarmussla (<i>Unio crassus</i> , 1032)	Icke fullgod
Utter (<i>Lutra lutra</i> , 1355) ♦	Fullgod
♦ Ny art som ej ännu är beslutad av Regeringen.	

Bevarandesyfte och prioriterade bevarandevärden

Det övergripande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Motivering till Natura 2000-klassning: Hörlinge ängar är ett Natura 2000-område för att området har ett rikt fågelliv med ett stort antal vadar- och sjöfågelarter. Hävdkontinuiteten är lång med flera slättergynnade arter, och flertalet Natura 2000-arter är beroende av områdets vattendrag. Den tjockskaliga målarmusslan har en av sina största nationella populationer i området, och hårklomossan är ovanlig och har ytterst svårt att sprida sig eller återetablera sig om den skulle försvinna från lokalen.

Bevarandesyftet med Natura 2000-området Hörlinge ängar är att bevara och skydda Natura 2000-arterna hårklomossa, tjockskalig målarmussla och utter och deras livsmiljöer. Naturtyperna mindre vattendrag (3260), torra hedar (4030), stagg-gräsmarker (6230), silikatgräsmarker (6270), fuktängar (6410), näringsfattig bokskog (9110) och näringsfattig ekskog (9190) ska uppnå och bevaras i gynnsam bevarandestatus. Naturtyperna stagg-gräsmarker (6230), silikatgräsmarker (6270), fuktängar (6410) och mindre vattendrag (3260) är prioriterade över de andra naturtyperna i området. Stagg-gräsmarker (6230) och silikatgräsmarker (6270) är båda inom EU prioriterad naturtyper, och existensen och kvalitén av naturtyperna fuktängar (6410) och mindre vattendrag (3260) är en absolut förutsättning för fortlevnaden av områdets Natura 2000-arter och fågelliv.

Bevarandemål

En förutsättning för ett långvarigt bevarande av naturtypen mindre vattendrag (3260) (Helge å och Vieån) är att vattenflödet får vara någorlunda oreglerat. För vattnet flöda naturligt bildas en bra variation av bottensubstrat, vegetation och strandstrukturer som gynnar vattendragets arter. För de vattenlevande arterna är det också viktigt att det inte finns några människoskapade hinder i vattnet. Naturliga omgivningar med skuggande svämskog, våtmarker och mader behövs för att upprätthålla åns kvalitet. Helge å och Vieån bedöms båda ha måttlig ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. För den tjockskaliga målarmusslan och hårklomossan är det viktigt att vattenkvalitén i vattendragen är goda. Målet är därför att båda vattendrag ska ha god ekologisk status och god kemisk status med låga halter miljögifter, försurande ämnen och näringsämnen. För den tjockskaliga målarmusslans skull bör vattnet inte heller vara för snabbströmmande. Tillfälliga mindre årliga översvämningar ska förekomma. Inga främmande arter så som t.ex. signalkräfta får förekomma.

I naturtyperna torra hedar (4030), stagg-gräsmarker (6230) och silikatgräsmarker (6270), ska det finnas en låg och naturlig näringsstatus som gynnar naturtypens typiska arter. Skötseln i naturtyperna är viktig, och ska formas efter naturvärdena, där hävdhistoriken i första hand bör vara vägledande. Dessa naturtyper i Hörlinge ängar är väldigt beroende av bete för att bevaras, så det är viktigt att denna form av hävd prioriteras i naturtyperna, men i brist på bete är slåtter en godtagbar hävdmetod om det görs på ett sådant sätt att resultatet anses vara liknande det som blir av beteshävd. Viss krontäckning av träd och buskar ska förekomma, men inte om den är av igenväxningskaraktär. Det ska finnas många hävdgynnade arter. Det ska vara en naturlig näringsstatus i naturtyperna, vilket betyder att ytorna inte ska vara gödningspåverkade från annan källa än från betande djur. Fuktängarna (6410) ska ha liknande karaktärer, men här är det däremot slåtter som dominerar hävdhistoriken, och det är slåtter som bör förekomma istället för bete. Det slagna växtmaterialet ska forslas bort. Följ tidsramarna som finns i villkoren för miljöersättning vid slåtter. Även i denna naturtyp ska viss krontäckning av träd och buskar förekomma, men inte om den är av igenväxningskaraktär. Det ska finnas många hävdgynnade arter och våtmarksfåglar, och en naturlig näringsstatus. Viktigt är också att fuktängarna ska ha en fortsatt tillräcklig markfuktighet, och regelbundna mer eller mindre översvämningar ska tillåtas förekomma, speciellt i de stora ytor som finns längs med Vieån. Grundvattennivåerna ska vara ostörda.

I den näringsfattiga bokskogen (9110) och den näringsfattiga ekskogen (9190) ska bok respektive ek utgöra minst hälften av grundytan, och skogarna ska befinna sig i ett sent successionsstadium. Eftersom skogarna ska vara väl utvecklade med många grova och gamla träd, så är det viktigt att det finns förnyring av bok/ek. Målet är att skogarna ska befinna sig i ett stadium som relativt nära i framtiden ska kunna utvecklas till att likna naturskog. Inslag av andra lövträd får förekomma. I den näringsfattiga ekskogen kan eventuell gallring och frihuggning behövas för att förhindra att gamla vidkroniga ekarna skuggas ut. Vissa delar av bok- och ekskogarna betas, och den hävden får gärna fortsätta så länge det inte riskerar att glesa ut skogarna för mycket (se Målindikatorer nedan för krontäckningsprocent).

Epifytfloran av lavar, mossor och svampar ska vara välutvecklad. Naturliga störningar ex. insektsangrepp och stormfällning är viktiga för att skapa död ved och luckor i trädsiktet. Hydrologin ska vara ostörd.

Målindikatorer

För Hörlinge ängar innebär detta följande målindikatorer:

Areal naturtyper

- Naturtypen mindre vattendrag (3260) ska ha en utbredning på minst 12 hektar.
- Naturtypen torra hedar (4030) ska ha en utbredning på minst 3,5 hektar.
- Naturtypen stagg-gräsmarker (6230) ska ha en utbredning på minst 0,22 hektar.
- Naturtypen silikatgräsmarker (6270) ska ha en utbredning på minst 0,16 hektar.
- Naturtypen fuktängar (6410) ska ha en utbredning på minst 63,7 hektar.
- Naturtypen näringsfattig bokskog (9110) ska ha en utbredning på minst 3,7 hektar.
- Naturtypen näringsfattig ekskog (9190) ska ha en utbredning på minst 6,1 hektar.

Ekologiska strukturer och funktioner

Mindre vattendrag (3260)

- Rensning, dikning, muddring eller breddning av vattendragen skall inte förekomma.
- Vattendragens vattenkvalitet får inte försämrats.
- Övergödningen i vattendragen ska minska.
- Regleringen av vattendragen ska begränsas, både innanför och utanför området.
- Inga vandringshinder ska finnas, både innanför och utanför området.
- De mindre vattendragen ska ha åtminstone god ekologisk status.

Torra hedar (4030)

- Den torra hedens (4030) buskskikt skall inte täcka mer än 10 % av dess areal.
- Trädskiktets krontäckning skall inte utgöra mer än 10 % för heden (4030) och skall endast utgöras av enstaka solitärträd och mindre grupper. Förekommande äldre, solitära träd och buskar ska få vara kvar.
- Hydrologiska förhållandena skall vara ostörda.
- Ingen tillförsel av näringsämnen (t ex gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) annat än från betande djur får ske.
- Undantag är tillskottsutfodring under torra år.
- Naturtypen ska ha beteshävd.

Stagg-gräsmarker (6230) och silikatgräsmarker (6270)

- Ingen tillförsel av näringsämnen (t ex gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) annat än från betande djur får ske.
- Undantag är tillskottsutfodring under torra år.
- Träd- och buskskikt inte täcka mer än 25 % av arealen, men ska helst heller inte vara så låg som 0 %. Ett visst inslag av buskar och träd kan vara gynnsamt. Förekommande äldre, solitära träd och buskar ska få vara kvar.
- De hydrologiska förhållandena ska vara ostörda.
- Naturtypen ska ha beteshävd.

Fuktängar (6410)

- Naturtypen får i regel inte ha något förekommande trädskikt, men förekommande äldre, solitära träd och buskar ska få vara kvar.
- Slätter och efterföljande bortforsling av växtmaterial ska förekomma i naturtypen. Om inte slätter sker ska bete förekomma istället.
- Ingen tillförsel av näringsämnen (t ex gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) annat än från betande djur får ske.

Näringsfattig bokskog (9110) och näringsfattig ekskog (9190)

- Krontäckningen ska vara 50 - 100 %.
- Grov död ved (grövre än 50 cm i diameter) skall finnas kontinuerligt i form av lågor, torrakor, döda stående träd, träd med döda grenar och högstubbar och volymen död ved ska i genomsnitt uppgå till minst 30 m³/hektar för att området ska kunna upprätthålla långsiktigt livskraftiga populationer av rödlistade arter.
- Ostörd hydrologi.
- Ingen tillförsel av näringsämnen (t ex gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) annat än från betande djur får ske.

- I 9110 ska bok utgöra minst 50 % av grundytan.
- I 9160 ska ek/avenbok (tillsammans eller var för sig) utgöra minst 50 % av grundytan.
- Det ska finnas kontinuitet av bok (i 9110) och ek (i 9160) och andra lövträd i en varierande ålder, inklusive grova och gamla träd.
- Det ska finnas naturliga störningar i skogen.
- Antalet grova ädellövträd med en minimiålder på 150 år ska uppgå till mer än 10 st/ha.

Typiska arter för naturtyperna

Mindre vattendrag (3260)

Det ska finnas minst 2 typiska eller karakteristiska arter i genomsnitt per provyta. För mindre vattendrag finns följande typiska arter inom området: hårslinga och tjockskalig målarmussla.

Torra hedar (4030)

Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta. För torra hedar finns följande typiska arter inom området: borsttåg, hirsstarr, knägräs, pillerstarr, slättergubbe, stagg och ängsvädd.

Stagg-gräsmarker (6230)

Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta. För stagg-gräsmarker finns följande typiska arter inom området: granspira, grönvit nattviol, jungfru marie nycklar, knägräs, pillerstarr, revfibbla, slättergubbe, stagg, ängsviol och ängsvädd.

Silikatgräsmarker (6270)

Det ska finnas minst 4 typiska arter i genomsnitt per provyta. För silikatgräsmarker finns följande typiska arter inom området: backtimjan, bockrot, darrgräs, granspira, hirsstarr, knägräs, knölsmörblomma, pillerstarr, revfibbla, slättergubbe, svinrot och ängsvädd.

Fuktängar (6410)

Det ska finnas minst 4 typiska arter i genomsnitt per provyta. För fuktängar finns följande typiska arter inom området: blodrot, bläsand, darrgräs, enkelbeckasin, granspira, gulärta, hirsstarr, hundstarr, jungfru marie nycklar, klockgentiana, knägräs, kärresälting, rödbena, skedand, småfläckig sumphöna, stagg, storspov, svinrot, tofsvipa, årta, ängsbräsma och ängsvädd.

Näringsfattig bokskog (9110)

Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta. För näringsfattig bokskog finns följande typiska arter inom området: bokvårtlav, fällmossa, havstulpanlav, klippfrulania och lunglav.

Näringsfattig ekskog (9190)

Det ska finnas minst 2 typiska arter i genomsnitt per provyta. För näringsfattig ekskog finns följande typiska arter inom området: barkkornlav, blomskägglav, blåbär, fällmossa, havstulpanlav, klippfrullania, lunglav, rostfläck och ängskovall.

Natura 2000-arter**Hårklomossa (1383)**

- Populationerna av hårklomossa i Hörlinge ängar ska bibehållas och utöka sin nuvarande population i området.
- Det ska finnas populationer av hårklomossa längs med både Vieån och Helge å.
- Det ska finnas minst 100 fläckar > 1 dm² med hårklomossa i Hörlinge ängar.

Tjockskalig målarmussla (1032)

- Populationerna av tjockskalig målarmussla i Hörlinge ängar ska bibehållas och utöka sin nuvarande population i området.
- Det ska finnas minst 400 000 individer av tjockskalig målarmussla i Hörlinge ängar. (Se beskrivning av arten nedan för motivering till det höga antalet).
- Varje vattendrag med tjockskalig målarmussla ska ha lämpliga värdfiskbestånd.

Utter (1355)

- Populationerna av utter i Hörlinge ängar ska bibehållas och utöka sin nuvarande population i området.
- Helge å och Vieån ska minst uppfylla kraven för God ekologisk status i Hörlinge ängar.
- Det ska finnas minst 2 ynglande honor av utter i Hörlinge ängar.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning av naturtyper och arter och deras bevarandestatus

Naturtyper

Mindre vattendrag (3260)

Det finns två mindre vattendrag i Hörlinge ängar. Den ena är Helge å som rinner i nord-sydlig riktning längs med områdets hela östra yttergräns, och den andra är Vieån som rinner i väst-östlig riktning i området södra del. Vieån rinner ut i Helge å en bit uppströms där Helge å har sitt utlopp i Skeingesjön. Helge ås EU_CD-kod är EU_CD:SE625623-138003, och Vieåns EU_CD-kod är EU_CD:SE624993-137531. Nedströms där Vieån rinner ut i Helge å är EU_CD-kod EU_CD:SE625019-138112. Alla vattendrag ligger i huvudavrinningsområde Helge å – SE88000. Båda åarna meandrar och är inom området nästan uteslutande omgivna av fuktängar.

Helge å anses ha en god vattenkvalitet med lite övergödning och försurning, men har tyvärr en del föroreningar och fysisk påverkan från mänskliga aktiviteter. Vattnet strömmar förhållandevis långsamt, vilket passar den tjockskaliga målarmusslan utmärkt. Denna del av Helge å har kanske Sveriges största population av tjockskalig målarmussla. Även hårklomossa finns i ån.

År 2010 brast dammen vid kraftverket vid Hästberga uppströms Hörlinge ängar. Mängder med vatten från dammens reservoar forsade längs med Helge å ner till Skeingesjön. Mycket av skogen längs med ån drogs med i forsen, och på vissa ställen uppstod omfattande erosionsskador och påverkan på ån. Den del av ån som rinner genom Hörlinge ängar, och som innehåller de större delarna av den tjockskaliga målarmusslans population, är någorlunda skyddad nedströms en ö (Forsbergs ö), och klarade sig ganska väl från dammbrottets påverkan. En inventering från 2012 har visat att förutsättningarna för musslorna på denna sträcka inte har förändrats sen olyckan. Eventuellt kommer dammen vid Hästberga att återuppbyggas inom en snar framtid, även om detta inte är optimalt för de arter som lever i ån. Byggs dammen upp igen ska det finnas möjligheter för vattenlevande organismer att säkert ta sig förbi dammen.

Vieån liknar Helge å, men är mindre och har inte lika fin vattenkvalitet. Den sämre vattenkvalitén kan vara orsaken till att populationen av tjockskalig målarmussla och hårklomossa är mindre och mer okänd. Vieån är desto viktigare för områdets fågelliv, då det är denna å som är en förutsättning för de fågelrika madmarkerna. Då och då översvämmar ån de omkringliggande madmarkerna. Uppströms förbi Verum ligger en vattenkraftsstation.

Båda åarna skulle må bättre om vattenregleringen i anslutningen till kraftstationerna försvann (eller om modernare krav vid vattenreglering infördes). De två vattendragen har en del miljöproblem, främst genom miljögifter från omkringliggande jordbruk och avlopp och annan mänsklig påverkan, t.ex.

kraftverksstationer. Även om åarnas vattenkvalitet är bättre än vad den är i många andra åar i Skåne, så bedöms bevarandestatusen för vattendragen inom Natura 2000 ändå vara icke fullgod.

Torra heddar (4030)

De torra hedarna finns uteslutande i områdets lite torrare västra del. En väg delar naturtypen i två ungefär lika stora delar. Naturtypens typiska arter så som borsttåg, hirsstarr, knägräs, pillerstarr, slåttergubbe, stagg och ängsvädd har observerats i Hörlinge ängar. Hela naturtypen är välhävdad med bete. En stor del av området, speciellt i de öppna delarna närmast vägen, har tidigare varit åker, men blivit omvandlade till betesmark. Som en rest av detta finns en viss kvävepåverkan i naturtypen som varierar mellan ingen-svag.

Att naturtypen betas är väldigt viktigt för dess bevarande och kvalitet, men eftersom vissa ytor är kvävepåverkad, så är bara ungefär hälften av naturtypen fullgod. Resten har en icke fullgod status.

Stagg-gräsmarker (6230) och silikatgräsmarker (6270)

Stagg-gräsmarkerna (6230) och silikatgräsmarker (6270) är väldigt små naturtyper i Hörlinge ängar. Stagg-gräsmarkerna är uppdelat på två små områden som tillsammans är 0,22 hektar stora. Den ena ytan ligger i den sydvästra delen, och den andra i den nordöstra delen. Silikatgräsmarkerna består av ett område på 0,16 hektar i områdets sydvästra del. Båda naturtypernas arealer är välhävdade med bete. Marken och vegetationen är frisk, och det finns många typiska arter för naturtyperna. Ingen kvävepåverkan finns.

Eftersom naturtyperna är välhävdade med bete, kvävepåverkan saknas och det finns en så stor mängd typiska arter, så är bevarandestatusen för båda naturtyperna fullgoda.

Fuktängar (6410)

Fuktängar är den dominerande naturtypen i Hörlinge ängar. Naturtypen finns i princip längs med åarnas hela sträckning, och kan tidvis vara väldigt blöt när Vieån svämmar över sina bräddar under våren och hösten. Det är denna naturtyp som generellt syftas på när man pratar om våtmarkerna eller madmarkerna i Hörlinge ängar, och det är denna naturtyp som är så viktig för det fågelliv som finns på platsen. De regelbundna översvämningarna skapar ett sorts deltaområde som fungerar som rastplats för stora mängder flyttfåglar. Många friluftsbesökare som rör sig i området kommer ofta för att observera just dessa fåglar. Även kulturvärdena som kommer från gamla hävdade marker är sevärda.

Fuktängarna hävdades tidigare med slätter, men hävden upphörde så småningom och fuktängarna började växa igen. Nyligen utfördes dock restaureringar på fuktängarna, och numera hävdas ängarna återigen med slätter. Ett undantag till denna historik är den del av naturtypen som finns längst österut i området precis söder om den näringsfattiga ekskogen (9190) vid Helge ås strand, där den traditionella hävden, i viss kombination med kortvarigt bete, aldrig upphörde och pågår än idag. Denna yta uppvisar stora naturvärden, bl.a. en stor population av klockgentiana.

Det finns ett antal äldre diken i naturtypen som måste skötas för att slätter ska kunna ske på fuktängarna. Dikningar och dikesrensningar är i de flesta fall negativt för de flesta naturtyper och naturvärden, men tolereras inom rimliga gränser i detta område som en förutsättning för att kunna upprätthålla rätt hävd i naturtypen. Naturtypen är i så pass bra skick och av så stort värde för djurlivet, att det mesta av naturtypen klassas som fullgod.

Näringsfattig bokskog (9110)

Den näringsfattiga bokskogen finns endast i den västra delen av området norr om Vieån. Den är hedartad med ett svagt utvecklat fältskikt. Bokskogen betas i stor utsträckning, och detta är positivt för skogens naturvärden. Lav- och mossfloran är intressant med typiska arter så som bokvårtlav, fällmossa, havstulpanlav, klippfrulania och lunglav.

Den del av skogen som ligger väster om vägen och på två mindre ytor närmast fuktängarna i öster är de delar som har högst naturvärden, och där har skogen fullgod bevarandestatus. På en yta strax öster om vägen är inte skogen lika välutvecklad, och räknas därför som icke fullgod.

Näringsfattig ekskog (9190)

Den näringsfattiga ekskogen finns till större delen i den östra delen av området vid Helge ås strand, men det finns också två mindre ytor intill den öppna betesmarken i områdets västra del. Ekskogarna är hedartade med ett fältskikt dominerat av ris, blåbär och lingon. Den östra delen och de västra delarna är betade. I ekskogen kan man hitta många typiska och hotade arter, t.ex. barkkornlav, blomskägglav, blåbär, fällmossa, havstulpanlav, klippfrullania, lunglav, rostfläck och ängskovall. De flesta arter finns först och främst i de två mindre västra delarna, och dessa delar räknas på grund av det som fullgod. Den större östra delen har inte lika många arter, och är därför icke fullgod.

Natura 2000 – arter

Hårklomossa (1383)

Hårklomossa växer på stenblock, trädbaser och basen av buskar längs med stränder till sjöar och långsamt rinnande vattendrag där vattennivån har stora och naturliga fluktuationer. Den är knuten till den zon som översvämmas och dränks varje år och växer bara på stränder till vattensamlingar med ganska stora skillnader mellan högsta och lägsta vattenstånd (vattenståndsamplitud).

Sporkapslar är ytterst sällsynta i större delen av landet, och i Skåne står sannolikt vegetativ spridning för all förekommande spridning av arten. Arten förväntas vid vegetativ spridning normalt bara kunna sprida sig som mest 5 meter under en 10-årsperiod, och då i en linjär spridning längs med vattendrag. Detta innebär att arten har extremt svårt att sprida sig till nya lokaler, och skulle arten försvinna helt från en plats, så är det osannolikt att den skulle återetablera sig i den lokalen.

En måttlig störning i form av tillfälliga starka flöden och översvämningar gör att slingor av mossan lossnar och sprider sig till nya platser nedströms. För hård reglering av de vattendrag som mossan växer kring kan som bäst hindra arten från att sprida sig, och som sämst slå ut artens lokala population helt.

I Hörlinge ängar växer arten till stor del längs med Vieåns kanter och i de väldigt fuktiga delarna av det som är fuktäng. Den måttligt reglerade Vieån med sina regelbundna översvämningar av de omgivande fuktängarna passar hårklomossan bra, och får översvämningarna och slätterhävden av fuktängarna fortsätta så anses arten ha en fullgod bevarandestatus.

Tjockskalig målarmussla (1032)

Den tjockskaliga målarmusslan är starkt knuten till rinnande eller svagt strömmande vatten. I lugnflytande vatten och i strömmande eller forsande vatten är den väldigt ovanlig. Den har hittats i anslutning till sjöar, men då alltid i sjöarnas in- eller utlopp. Vattendragen där den lever kan vara allt från meterbredda bäckar till stora åar, och den förekommer på djup ner till 2,5 – 3 meter. Bottnarna kan vara steniga såväl som grusiga, men den föredrar erosionsbottnar utan inbäddning och pålagring av finsediment. Musslan är långlivad och kan bli så gammal som 70 år.

Artens spridningsförmåga är dåligt känd. Under musslans parasitiska larvstadie borde den teoretiskt sett kunna sprida sig flera kilometer sittande på värdfiskar, men processen verkar vara mycket långsam och mycket om den är okänt. Reglering av vattendrag är inte bara ett hot för befintliga musslors överlevnad, men kan också hindra spridning avsevärt om fisk inte tillåts att passera t.ex. kraftverksdammar.

I Hörlinge ängar finns den tjockskaliga målarmusslan mestadels i Helge å, och speciellt i delen från Forsbergs ö (strax utanför norr om området) till Skeingesjön. Denna sträcka innehåller kanske Sveriges största population av målarmussla. Det gör den viktig för artens fortlevnad och eventuella spridning till nya platser. Hur lätt det är för fiskar att vandra i floden är inte helt känd, men antagligen har de stora möjligheter att vandra långt uppströms i Helge å efter att dammen vid Hästberga brast. Om dammen byggs upp på nytt, så ska det finnas möjlighet för fisk att obehindrat ta sig förbi dammen.

Även om den tjockskaliga målarmusslan har en stark population i området, så har arten en icke fullgod bevarandestatus. Den reglering som finns, och som eventuellt kommer att utökas ifall dammen vid Hästberga byggs upp på nytt, är ett hot mot arten och dess spridningsförmåga. Arten är dessutom känslig för utsläpp och miljögifter, vilket tyvärr förekommer och har försämrat vattenkvaliteten i Helge å märkvärt.

Utter (1355)

Optimala miljöer för utter är vatten som erbjuder rikligt med lättillgänglig föda året runt och som är omgivet av landområden där uttern kan vila ostört, föda upp ungar, mm. Vintertid måste det finnas isfria vattendrag. Gärna ska livsmiljön bestå av stora mer eller mindre sammanhängande vattensystem. Dess föda består mestadels av fisk, men även groddjur, fåglar, insekter och mindre däggdjur kan ingå i dieten.

En utterhona behöver cirka 28 kilometer strandlängd som hemområde för att föda upp en kull ungar, och honornas hemområden överlappar inte. Hanarnas hemområden kan bli så stora som 45 kilometer långa, men kan överlappas med honornas hemområden. Storleken på hemområdena kan dock variera ganska mycket. Uttern kan förflytta sig flera mil, både på land och i vatten, när den uppsöker nytt revir eller en partner.

I södra Sverige finns uttern främst i eutrofa vatten. Orsaken till detta tros vara att miljögiftsbelastningen av fettlösliga ämnen är lägre i eutrofa vatten än vad de är i oligotrofa vatten. Eftersom uttern är en toppredator i näringskedjan är den extra utsatt för dessa miljögifter som lätt ackumuleras i kroppen.

I Hörlinge ängar finns utter i både Helge å och i Vieån. Den beräknas även finnas i båda åarna uppströms området, i Skeingesjön och i Helge å nedströms Skeingesjön. Uppströms området i Helge å finns planer på att bilda ett nytt Natura 2000-område med just utter som argument. Att det finns höga mängder miljögifter i Helge å kan på sikt vara väldigt dåligt för populationen av utter.

Utter bedöms ha en livskraftig population i området, och i nordöstra Skåne är uttern överlag på frammarsch. Uttern i området har en fullgod bevarandestatus.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Förutsättningarna för att områdets naturtyper och arter ska vara i gynnsam bevarandestatus är att:

- Betesmarkerna fortsätter att betas, och att bete återinförs på delar av betesmarkerna om där hävd inte sker idag.
- Fuktängarna (madmarkerna) ska fortsätta hävdas med slåtter och den slagna vegetationen ska föras bort ur naturtypen.
- Fortsatt skötsel av diken i fuktängarna så att slåtter kan ske i naturtypen.
- Igenväxningsvegetation och förnaansamling hålls inom för naturtyperna acceptabla nivåer.
- En bra skoglig kontinuitet och en varierad åldersstruktur av främst bok och ek. Ersättningsträd för de grova vidkroniga träden ska tas fram. Skogspartierna sköts på ett för naturvården lämpligt sätt.
- Eventuell planterad gran i området ska tas bort.
- Mycket död ved i form av lågor, torrakor och hålträd med olika nedbrytningsstadier sparas. Det ska finnas många grova och äldre träd och mulmträd i skogen. Grova, spärrgreniga och vidkroniga träd sparas.
- Naturtyperna har karakteristisk vegetation och många typiska arter i långsiktiga och livskraftiga populationer. De sällsynta och hotade arterna av lavar, mossor, m.m. som finns i området fortsätter att finnas kvar i livskraftiga populationer och gärna ökar i frekvens.
- Ingen tillförsel av näringsämnen (t ex gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) annat än från betande djur får ske. Näringsnivåerna i marken och vattnet ska hålla naturliga nivåer.
- Grundvattennivån ska bibehållas med en god vattenkvalitet och utan tillförsel av näringsämnen. Den kvantitativa statusen och den kvalitativa statusen ska vara god.
- Så lite vattenreglering som möjligt i Helge å och Vieån och minskade halter miljögift i vattnet. Det ska finnas ganska stor vattenståndsamplitud i vattendragen, och regelbundna översvämningar på fuktängarna. Möjlighet ska finnas för fiskar att passera människoskapade hinder i vattendragen.
- Vattendragen ska ha god ekologisk och god kemisk status.
- Ingen exploatering av stränderna runt vattendragen i området för att skydda utterns livsmiljö.
- Insådd eller införsel av för naturtyperna främmande arter får ej förekomma.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

De största riskerna för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

- Avverkning av skogen inom området eller i omkringliggande områden.
- Avverkning av hålträd och kvarstående döda eller döende träd inom området eller i omkringliggande områden.
- Borttagning och bortforsling av markliggande död ved.
- Brist på förnygring av nya träd som ska ta över efter de gamla träden i skogen.
- Isolering och fragmentering.
- Svag eller utebliven hävd som leder till igenväxning och beskuggning. Igenväxning av diken på fuktängarna.
- Ett alltför tätt träd- och buskskikt.
- Väldigt intensiv hävd.
- Gödsling eller annan tillförsel av näringsämnen (t.ex. gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, spridning av rötslam, stödutfodring m.m.) från annan källa än från betande djur som skadar mark och vegetation. Tillskottsutfodring av betesdjur ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Betesmarkerna får inte sambetas med gödslade marker och tillskottsutfodring av betesdjur får endast ske i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning.
- Bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring, exempelvis skogsplantering och täktverksamhet, i objektet eller i angränsande områden som kan påverka naturvärdena i området negativt.
- Användning av avmaskningsmedel med samma miljöpåverkan som avermectin är negativt för den dynglevande insektsfaunan och bör undvikas i så stor utsträckning som möjligt. Avmaskningsmedel bör inte användas utom när det sker på Veterinärens inrådan.
- Användning av bekämpningsmedel och kemikalier i de omkringliggande skogarna och åkrarna.
- Förändringar i områdets hydrologi från både inom och utanför området genom t.ex. markavvattning. Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvaliteten genom t.ex. utsläpp av föroreningar och gifter i vattendrag, försurning eller eutrofiering.
- Vattenreglering och vandringshinder i vattendragen. För hård reglering har en negativ påverkan på populationerna av tjockskalig målarmussla och hårklomossa, och är ett hinder för deras möjlighet att sprida sig.
- Muddring i vattendragen där tjockskalig målarmussla finns.
- Utfiskning av musslornas värd fiskar.
- Exploatering av vattendragens stränder.
- Fasta fiskeredskap som uttrar fastnar i.

- Nedfall av luftföroreningar. Luftföroreningar kan bl.a. skada områdets lavflora.
- Nedskräpning.
- Terrängkörning.
- Avfall och avlopp från hushåll, faciliteter och campingboende, t.ex. husbilar eller husvagnar, inom och utanför området.
- Plockning eller annan exploatering av den rödlistade floran i området.
- Införsel och förekomst av signalkräfter och för naturtypen främmande fiskar i Helge å och Vieån som kan skada känsliga organismer i vattendragen.

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen.

Markägare kan eventuellt få rätt till ersättning om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Ersättning ges dock inte i alla fall t.ex. inte om man blivit nekad att bygga hus inom Natura 2000-områden. Om skog ska ersättas vill Naturvårdsverket att all skog inom Natura 2000-området ersätts samtidigt så att inte Natura 2000-området har ersatts i vissa delar och inte i andra. Miljöersättning inom betesmarker anses också vara en form av ersättning.

Skydd och reglering

Området saknar utöver Natura 2000-statusen annat heltäckande områdesskydd, men är riksintresse för naturvården och delvis för kulturmiljövården. I den näringsfattiga ekskogen (9190) i områdets östra del vid Helge ås strand finns reglering i form av ett naturvårdsavtal på 6,2 hektar upprättat av Skogsstyrelsen. Att området är ett populärt utflyktsmål, särskilt för fågelskådare, är en positiv kraft i frågan om skydd. Är området ett populärt besöksmål kan den allmänna opinionen underlätta skyddsarbetet och minska risken för allvarlig exploatering.

Objektet kommer att läggas in som ett DOS-objekt (Digitalt områdesskydd) så att området utreds vidare för framtida skydd i form av naturreservat eller naturvårdsavtal.

Bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärderna består av nuvarande och eventuella planerade skydd, restaureringsåtgärder, som vanligtvis är större engångsåtgärder, och löpande skötsel, som inte är engångsåtgärder och som ska ske löpande. På grund av att fornlämningar finns i området måste alla åtgärder som skulle kunna ha en inverkan på dessa först samrådas med kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen Skåne. Exempel är åtgärder så som slyuppdragning eller markberedning.

Restaureringsåtgärder

- För de fuktiga marker som inte hävdas idag är det positivt om hävd kan ske i framtiden.
- Föryngring av ek och bok i hela området, både i skogspartierna och i hagmarkerna, för att säkerställa en kontinuitet av grova träd och död ved. Spontan föryngring tillvaratas så långt det är möjligt.
- Röja bort eventuell planterad gran som finns i området.

Löpande skötsel

- Fortsatt beteshävd i betesmarkerna.
- Fortsatt slätterhävd på fuktängarna (madmarkerna).
- Fortsatt skötsel av dikena på fuktängarna. Dikningar är i de flesta fall negativt för ett områdes naturvärden, men tolereras här som ett nödvändigt ont då det är en förutsättning för att nuvarande hävd ska kunna fortsätta.
- Löpande föryngring av ek och bok i hela området.
- Naturvårdsskötsel av skogen så att träd- och buskskiktet inte blir för tätt.
- Vid behov röja vegetation där hårklomossa finns runt vattendragen så att inte beskuggningen blir för stor (men inte för mycket så att beskuggningen blir för liten).

Prioriterade åtgärder

De prioriterade bevarandeåtgärderna i Hörlinge ängar ska först och främst vara sådana som bidrar till hävden av naturtyperna i området.

De prioriterade restaureringsåtgärderna är att återuppta hävd på ohävdade fuktängar och att säkerställa kontinuiteten i skogen. Skogen har ingen större betydelse för områdets Natura 2000-arter, men den innehåller många ovanliga och rödlistade arter som är värda att bevara.

De prioriterade löpande skötselåtgärderna är hävden av de olika markerna och skötseln av diken. Ska naturtyperna bevaras måste de hävdas, och sköts inte diken på fuktängarna kan inte slåtter genomföras där.

Uppföljning

Uppföljning av naturtyper och arter inom Natura 2000-områdena kommer att ske med omdrev vart 6:e eller 12:e år beroende på naturtyp och art. Vissa delar av uppföljningen, som t.ex. areal är obligatoriska medan andra delar kan väljas av länsstyrelserna själva. Mer information om enskild naturtyp/art finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Referenser

- Artdatabankens Artfaktablad (1992-2001) för de rödlistade arterna inom området.
- Artdatabankens information till Länsstyrelsen i Skåne Län om rödlistade arter, GIS-skikt.
- Campbell, Åke. *Skånska bygder under förra hälften av 1700-talet: etnografisk studie över den skånska allmogens äldre odlingar, hägnader och byggnader*, Lundequistska bokhandeln, Uppsala 1928.
- Floran i Skåne- Vegetation och utflyktsmål, 2003. Lunds Botaniska Förening. ISBN 91-971021-4-8.
- Från Bjäre till Österlen- Skånska natur- och kulturmiljöer, 1996. *Länsstyrelsen i Kristianstads län*. ISBN 91-972744-1-0.
- Hörlinge ängar utemuseum. http://www.visithassleholm.se/sv/se-gora/a332230/viean_-_horlinge_angar_332230/detaljer?filter=c%3D14139. Besökt 4/8 2016.
- Löfroth M. (ed.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets förlag.
- Rödlistade arter i Sverige 2015, 2015. *ArtDatabanken SLU*, ISBN: 978-91-87853-10-4.
- SGU:s information om berggrund till Länsstyrelsen Skåne, GIS-skikt.
- SGU:s information om jordarter till Länsstyrelsen Skåne, GIS-skikt.
- Skogsstyrelsen, Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog. Skogsstyrelsen. 2000.
- Skogsvårdsstyrelsen 1995-11-08. Nyckelbiotopsinventeringen.
- Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2 Hårklomossa, *Naturvårdsverket 2011*. NV-01162-10.
- Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2 Tjockskalig målarmussla, *Naturvårdsverket 2011*. NV-01162-10.
- Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2 Utter, *Naturvårdsverket 2011*. NV-01162-10.
- Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 Fuktängar, *Naturvårdsverket 2011*. NV-04493-11.
- Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 Mindre vattendrag, *Naturvårdsverket 2011*. NV-04493-11.
- Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 Näringsfattig bokskog, *Naturvårdsverket 2012*. NV-04493-11.
- Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 Näringsfattig ekskog, *Naturvårdsverket 2012*. NV-04493-11.
- Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 Silikatgräsmarker, *Naturvårdsverket 2011*. NV-04493-11.
- Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 Stagg-gräsmarker, *Naturvårdsverket 2011*. NV-04493-11.
- Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 Torra hedar, *Naturvårdsverket 2011*. NV-04493-11.
- Översiktsplan för Hässleholms kommun

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000.
2. Naturtypskoder för kartan.
3. Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.
4. Rödlistade och hotade arter.

Upprättad av Länsstyrelsen Skåne

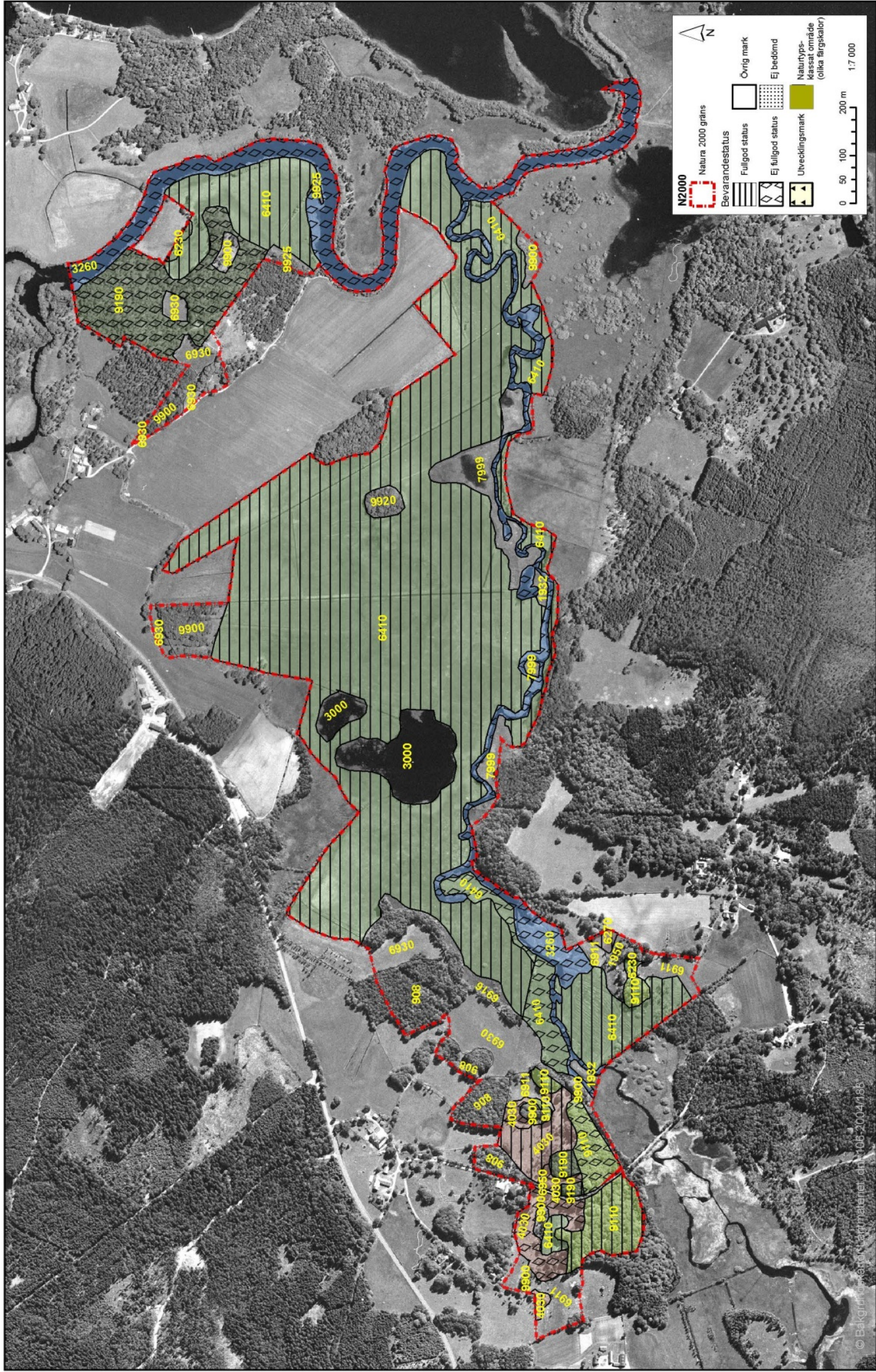
Planförfattare: Kristian Nilsson

Senast reviderad 2016-11-28 av Joel Jansson

Natura 2000-området Hørlinge ängar, SE0420298, med naturtyper.

Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

Bilaga 2, Naturtypskoder för kartan

Natura 2000-naturtyper

- 3260- Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor.
- 4030- Ris- och gräsheddar nedanför trädgränsen.
- *6230- Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen.
- *6270- Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen.
- 6410- Fuktängar med blååtäl eller starr.
- 9110- Näringsfattig bokskog.
- 9190- Näringsfattig ekskog.

Ej naturtyper

- 908- Triviallövskog med ädellövinslag (>70% löv och 20-50% ädellöv).
- 1932- Övrig ö – Öppen mark inklusive sankmark.
- 1950- Ickenatura-stränder.
- 3000- Vatten.
- 6911- Öppen kultiverad betesmark.
- 6916- Buskrik mark.
- 6930- Åker.
- 6950- Väg + vägkantsvegetation.
- 7999- Våtmark, ickenatura-naturtyp.
- 9900- Ickenatura-skog.
- 9920- Skog på fd öppen myr.
- 9925- Ickenaturaskog på fuktig – blöt mark.

Bilaga 3, Mått för ålder och grovlek per trädslag samt mängdbedömningar.

Diametergräns för grova träd per trädslag. Trädens diameter mäts vid brösthöjd.

Ek och bok	80 cm
Alm och ask	60 cm
Övriga ädellövträd	50 cm
Sälg	40 cm
Rönn	30 cm
Övriga triviala lövträd	50 cm
Tall och gran	70 cm

Ungefärlig nedre **åldersgräns för gamla träd per trädslag.** Med ”gamla träd” avses biologiskt gamla träd med en annan epifytflora, insektsfauna, barkstruktur och/eller stamform som avviker från yngre vuxna träd. Trädens grovlek är inte alltid en säker indikator på ett trädets ålder, då träd i vissa miljöer kan vara senvuxna.

Triviallövträd	100 år
Gran	120 år
Tall	150 år
Ek	200 år
Bok	150 år
Övriga ädellövträd	150 år

Bedömning av den **totala mängden död ved** (stående + liggande).

Lite	< 5 m ³ /ha
Måttligt	5 – 15 m ³ /ha
Rikligt	15 – 40 m ³ /ha
Mycket rikligt	> 40 m ³ /ha

Bedömning av den **totala mängden gamla träd** och **totala mängden grova träd.**

Saknas	Inga grova/gamla träd upptäckta
Enstaka	< 2/ha
Tämligen allmän	2 – 10/ha
Allmänt - rikligt	> 10/ha

Bilaga 4, Rödlistade och hotade arter i Natura 2000-naturtyperna

Rödlistade arter enligt artdatabankens rödlista 2015 placeras i olika hotkategorier beroende på risk för utdöende i vilt tillstånd inom olika tidsperspektiv. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; missgynnad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. F= fridlyst art, Ågp= art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter, B2, B4 & B5 hänvisar till resp. bilaga i art- och habitatdirektivet. *=Prioriterad naturtyp.

Naturtyp/Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annan viktig fakta
Ospecificerad naturtyp			
Ryggradsdjur	Bivråk	<i>Pernis apivorus</i>	F, NT
	Blå kärrhök	<i>Circus cyaneus</i>	F, NT
	Duvhök	<i>Accipiter gentilis</i>	F, NT
	Fjällvråk	<i>Buteo lagopus</i>	F, NT
	Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	F, NT
	Kungsfiskare	<i>Alcedo atthis</i>	F, VU
	Pilgrimsfalk	<i>Falco peregrinus</i>	F, NT
	Sädgås	<i>Anser fabalis</i>	NT
Mindre vattendrag (3260)			
Mossor	Hårklomossa	<i>Dichelyma capillaceum</i>	F, B2, NT
Ryggradsdjur	Utter	<i>Lutra lutra</i>	F, B2, B4, NT
	Ärta	<i>Anas querquedula</i>	VU
Ryggradslösa djur	Flat dammussla	<i>Pseudanodonta complanata</i>	NT
	Tjockskalig målarmussla	<i>Unio crassus</i>	F, Ågp, B2, B4, EN
	Äkta målarmussla	<i>Unio pictorum</i>	NT
Torra heddar (4030)			
Kärlväxter	Slättergubbe	<i>Arnica montana</i>	F, B5, VU
Ryggradsdjur	Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	F, VU
	Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	F, VU
	Sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	NT
	Tornseglare	<i>Apus apus</i>	VU
*Stagg-gräsmarker (6230)			
Kärlväxter	Klockgentiana	<i>Gentiana</i>	F, VU

Naturtyp/Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annan viktig fakta
		<i>pneumonanthe</i>	
Ryggradsdjur	Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	VU
	Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU
	Tornseglare	<i>Apus apus</i>	VU
*Silikatgräsmarker (6270)			
Mossor	Hårklomossa	<i>Dichelyma capillaceum</i>	F, B2, NT
Ryggradsdjur	Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	VU
	Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU
	Tornseglare	<i>Apus apus</i>	VU
Fuktängar (6410)			
Kärlväxter	Klockgentiana	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	F, VU
Mossor	Hårklomossa	<i>Dichelyma capillaceum</i>	F, B2, NT
Ryggradsdjur	Backsvala	<i>Riparia riparia</i>	NT
	Brushane	<i>Calidris pugnax</i>	VU
	Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT
	Gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	VU
	Gröngöling	<i>Picus viridis</i>	F, NT
	Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	VU
	Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU
	Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	VU
	Rördrom	<i>Botaurus stellaris</i>	NT
	Småfläckig sumphöna	<i>Porzana porzana</i>	VU
	Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU
	Stjärtand	<i>Anas acuta</i>	VU
	Storspov	<i>Numenius arquata</i>	NT
	Sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	NT
	Sävspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	VU
	Tornseglare	<i>Apus apus</i>	VU
	Vit stork	<i>Ciconia ciconia</i>	CR
	Ärta	<i>Anas querquedula</i>	VU
	Ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	NT
Näringsfattig bokskog (9110)			

Naturtyp/Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annan viktig fakta
Kärlväxter	Grönvit nattviol	<i>Platanthera chlorantha</i>	F
Lavar	Bokvårtlav	<i>Pyrenula nitida</i>	NT
	Lunglav	<i>Lobaria pulmonaria</i>	NT
Ryggradsdjur	Gröngöling	<i>Picus viridis</i>	F, NT
	Kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>	VU
	Mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT
	Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT
Näringsfattig ekskog (9190)			
Kärlväxter	Klockgentiana	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	F, VU
Ryggradsdjur	Gröngöling	<i>Picus viridis</i>	F, NT
	Kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>	VU
	Mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT
	Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT
Icke naturtyper			
Kärlväxter	Backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	NT
	Borsttåg	<i>Juncus squarrosus</i>	NT
	Jungfru Marie nycklar	<i>Dactylorhiza maculata ssp. maculata</i>	F
	Slättegubbe	<i>Arnica montana</i>	F, B5, VU
Ryggradsdjur	Backsvala	<i>Riparia riparia</i>	NT
	Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT
	Gröngöling	<i>Picus viridis</i>	F, NT
	Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	VU
	Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU
	Kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>	VU
	Mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT
	Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT
	Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU
	Storspov	<i>Numenius</i>	NT

Naturtyp/Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/Annan viktig fakta
		<i>arquata</i>	
	Sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	NT
	Vit stork	<i>Ciconia ciconia</i>	CR
	Årta	<i>Anas querquedula</i>	VU

Bevarandeplanen för Hörlinge ängar

Syftet med Natura 2000-området Hörlinge ängar i Hässleholms kommun är att bevara de värdefulla fuktängarna med alla dess fåglar, och de vattendrag som flertalet Natura 2000-arter är beroende av.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda Natura 2000-områden och upprätta bevarandeplaner. Syftet är att EU:s medlemsländer ska ta ett gemensamt ansvar för att bevara arter och naturtyper som förekommer i Europa och att upprätthålla Natura 2000-områdenas naturtyper och arter i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

Bevarandeplanen innehåller bevarandesyftena och bevarandemålen med Natura 2000-området via de fyra kriterierna areal, ekologiska strukturer & funktioner, typiska arter samt Natura 2000-arter (Arter i habitatdirektivets bilaga 2), beskrivning av området samt beskrivning av varje naturtyp och/eller art, förutsättningar för gynnsam bevarandestatus samt vad som kan påverka Natura 2000-området negativt. Den innehåller även information om vilka skötselåtgärder som behövs göras i Natura 2000-området.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane